

**МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ
ФАКУЛЬТЭТ ЖУРНАЛІСТЫКІ
Кафедра медыялогіі**

САПОЖНІКАВА
Эліна Уладзіміраўна

**ДЗІЦЯЧЫЯ ЧАСОПІСЫ “ВЯСЁЛКА” І “ДОМІК”: СПЕЦЫФІКА
АРГАНІЗАЦЫІ МЕДЫЙНАГА КАНТЭНТУ Ў СІТУАЦЫІ БЛІНГВІЗМУ**

Магістарская дысэртацыя

спецыяльнасць 1-23 80-05 «Журналістыка»

Навуковы кіраўнік
Віктар Іванавіч Іўчанкаў,
доктар філалагічных навук,
прафесар

Дапушчана да абароны
«___» _____ 2019 г.
Заг. кафедры медыялогіі
_____ Н.А. Фядотава,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Мінск, 2019

ЗМЕСТ

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРАЦЫ	4
УВОДЗІНЫ.....	13
ГЛАВА 1 ДЗІЦЯЧАЯ ЖУРНАЛІСТЫКА Ў СУЧАСНАЙ МЕДЫЯПРАСТОРЫ	16
1.1 Даследаванне сучаснай дзіцячай журналістыкі ў тэорыі камунікацыі	16
1.1.1 Месца дзіцячай журналістыкі ў сучаснай сістэме СМІ.....	16
1.1.2 Тыпалогія сучасных выданняў для дзяцей	18
1.1.3 Функцыі, камунікатыўнае прызначанне і дзяржаўная значнасць дзіцячай журналістыкі	23
1.2. Развіццё дзіцячых часопіснай перыёдыкі ў Беларусі	25
1.2.1 Гісторыя дзіцячых часопіснай перыёдыкі ў Беларусі	26
1.2.2 Часопіс “Вясёлка” – першы беларускамоўны часопіс для дзяцей	28
1.2.3 Часопіс “DOMiK” – выданне на дзвюх мовах для падлеткаў Беларусі	30
Высновы да главы 1	33
ГЛАВА 2 КРЭАЛІЗАВАНЫЯ ТЭКСТЫ ЯК АРГАНІЧНЫ СКЛАДНІК ДЗІЦЯЧЫХ ПЕРЫЯДЫЧНЫХ ВЫДАНИЯЎ	34
2.1 Характарыстыка крэалізацыі ў сучасных навуковых даследаваннях	34
2.1.1 Дэфінітыўныя складанасці выбару тэрміналагаічных намінацый для негамагенных тэкстаў	34
2.1.2 Спосабы арганізацыі і карэляцыя кампанентаў гетэрагенных тэкстах	36
2.1.3 Прычыны выкарыстання крэалізацыі ў дзіцячым друку	40
2.2 Асаблівасці выкарыстання крэалізацыі ў беларускамоўным дзіцячым часопісе “Вясёлка”	42
2.2.1 Узнікненне і выкарыстанне крэалізацыі ў часопісе “Вясёлка”	43
2.2.2 Функцыянальнае напаўненне крэалізаваных тэкстаў у часопісе “Вясёлка”	46
2.2.3 Выкарыстанне крэалізацыі ў часопісе як сродак пашырэння авалодання беларускай мовай	48
Высновы да главы 2	50

ГЛАВА 3 АНТАЛОГІЯ МЕДЫЯВЫТВОРЧАСЦІ ВА ЎМОВАХ ДЗЯРЖАЎНАГА БІЛІНГВІЗМУ: ДЗІЦЯЧЫЯ ВЫДАННІ НА ДЗВЮХ МОВАХ	52
3.1 Білінгвізм як асаблівая з’ява сучаснага беларускага грамадства	52
3.1.1 Білінгвізм у даследчым полі гуманітарных навук.....	52
3.1.2 Тыпалагізацыя білінгвізму: экстра- і інтралінгвістычная спецыфіка	55
3.1.3 Крыніцы білінгвізму ў Беларусі і сучасны стан функцыянавання моў	59
3.2 Асаблівасці арганізацыі медыякантэнтна на беларускай і рускай мовах для падлеткаў-білінгваў (на прыкладзе часопіса “DOMiK”).....	63
3.2.1 Агульная характарыстыка беларускамоўных матэрыялаў часопіса “DOMiK”	64
3.2.2 Стандартнае маўленне ў часопісе “DOMiK” як праява міжмоўнай інтэрферэнцыі.....	66
3.2.3 Успрыманне беларускай мовы мэтавай аўдыторыяй часопіса	67
Высновы да главы 3	70
ЗАКЛЮЧЭННЕ	72
СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ.....	76
ДАДАТАК	84

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРАЦЫ

Ключавыя словы: білінгвізм, крэалізаваныя тэксты, дзіцячая журналістыка, мэтавая аўдыторыя, дзіцячы часопіс, медыйны кантэнт, інтэрферэнцыя, невербальная інфармацыя, вербальная інфармацыя, ювенільная журналістыка.

Аб'ект даследавання: дзіцячыя часопісы “Вясёлка” і “DOMiK”.

Прадметам з'яўляецца спецыфіка арганізацыі медыякантэнт у дзіцячых часопісаў “Вясёлка” і “DOMiK” у сітуацыі білінгвізму.

Мэта даследавання: устанавіць спецыфіку арганізацыі медыякантэнт у дзіцячых часопісаў “Вясёлка” і “DOMiK” у сітуацыі дзяржаўнага білінгвізму.

Задачы даследавання:

- даць аналітычнае апісанне дзіцячай журналістыкі ў сучаснай медыяпрасторы;
- паказаць месца сучаснай дзіцячай журналістыкі ў тэорыі камунікацыі;
- вызначыць месца дзіцячай журналістыкі ў сучаснай сістэме СМІ;
- выявіць тыпалагічныя рысы сучасных выданняў для дзяцей;
- устанавіць функцыі, камунікатыўнае прызначэнне і дзяржаўную значнасць дзіцячай журналістыкі ў нацыянальнай медыяпрасторы;
- прасачыць этапы развіцця дзіцячай часопіснай перыёдыкі ў Беларусі;
- абгрунтаваць выкарыстанне крэалізаваных тэкстаў як арганічнага складніку ў дзіцячых перыядычных выданнях;
- ахарактарызаваць з'яву крэалізацыі на сучасным этапе даследаванняў;
- матываваць дэфінітыўныя складанасці выбару тэрміналагічных намінацый для неамагенных тэкстаў;
- вызначыць спосабы арганізацыі кампанентаў гетэрагенных тэкстаў;
- указаць на прычыны выкарыстання крэалізацыі ў дзіцячым друку;
- устанавіць асаблівасці выкарыстання крэалізацыі ў беларускамоўным дзіцячым часопісе “Вясёлка”;
- даць характарыстыку функцыянальнаму напаўненню крэалізаваных тэкстаў у часопісе “Вясёлка”;
- асэнсаваць выкарыстанне крэалізацыі ў часопісе “Вясёлка” ў якасці сродку пашырэння валодання дзецьмі беларускай мовай;
- даследаваць анталогію медыявытворчасці дзіцячых выданняў ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму;
- вывучыць з'яву білінгвізму з гледжання тыпалогіі, крыніц і анталагічных рыс;
- устанавіць спецыфіку арганізацыі медыякантэнт у часопіса для падлеткаў-білінгваў “DOMiK”;
- верыфікаваць успрыманне беларускай мовы мэтавай аўдыторыяй часопіса “DOMiK” на маўленчую кампетэнтнасць чытачоў.

Актуальнасць даследавання абумоўлена адсутнасцю работ, аб'ектам якіх былі б дзіцячыя часопісы, а прадметам – спецыфіка арганізацыі кантэнту ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму. Адпаведна, у працах айчынных навукоўцаў няма выразна выяўленай парадыгмы стварэння як тэкставых, так і крэалізаваных матэрыялаў для дзяцей у адпаведных часопісах.

Структура магістарскай дысертацыі складаецца са зместу, агульнай характарыстыкі працы, уводзін, трох глаў, заключэння, спіса літаратуры, дадатка. Першая глава прысвечана анталагічным характарыстыкам дзіцячай журналістыкі, месцу дзіцячых выданняў ў сістэме СМІ, іх тыпалогіі і функцыянальнаму прызначэнню. Акрамя таго, у першай глыве разглядаецца станаўленне дзіцячай часопіснай перыёдыкі ў Беларусі, увага надаецца этапам развіцця часопісаў “Вясёлка” і “DOMiK”.

У другой главе раскрываецца сутнасць паняцця крэалізаваных тэкстаў, даследуюцца спосабы карэляцыі кампанентаў, а таксама акрэсліваюцца асноўныя прычыны выкарыстання крэалізаваных тэкстаў у дзіцячым перыядычным друку. Асобна разглядаецца выкарыстанне крэалізаваных тэкстаў у дзіцячым часопісе “Вясёлка”, а таксама ўздзеянне крэалізаваных тэкстаў на вывучэнне дзяцямі-білінгвамі моў.

У трэцяй главе разглядаецца з’ява білінгвізму, а таксама раскрываюцца асаблівасці яго развіцця на тэрыторыі Беларусі. Асноўнай часткай з’яўляецца аналіз беларускамоўнага кантэнту ў білінгвальным дзіцячым часопісе “DOMiK” – стандартнае маўленне як праява інтэрферэнцыі, даецца агульная характарыстыка беларускамоўных матэрыялаў у часопісе. Праведзена даследаванне мэтавай аўдыторыі часопіса ў рэчышчы ўспрымання рэпрэзентатыўных характарыстык беларускамоўных матэрыялаў.

Атрыманыя вынікі і іх навізна: у ходзе даследавання выяўлена, што дзіцячая часопісная перыёдыка, якая займае асаблівае месца ў сістэме сучасных СМІ, у Беларусі развіта недастаткова. Асабліва гэта тычыцца беларускамоўных і двухмоўных часопісаў для дзяцей і падлеткаў. Упершыню даследуюцца адзіны беларускамоўны часопіс для школьнікаў “Вясёлка” з гледжання спецыфікі арганізацыі медыякантэнту ў білінгвальнай сітуацыі, двухмоўны часопіс для дзяцей і бацькоў “DOMiK” у рэчышчы пара- і вербальнай арганізацыі. Часопіс “Вясёлка” актыўна выкарыстоўвае крэалізацыю кампанентаў тэксту, што часта выконвае адукацыйную функцыю. Высокачастотна выкарыстоўваецца крэалізацыя ў мэтах растлумачвання дзецям малазнаёмай (не агульнаўжывальнай) лексікі беларускай мовы.

Часопіс “DOMiK” валодае вялікім патэнцыялам для размяшчэння беларускамоўнага матэрыялу, аднак у ім утрымліваецца невялікі адсотак беларускамоўных тэкстаў (не больш за 30% на нумар). Пры гэтым, паводле

праведзенага апытання, мэтавая аўдыторыя гатовая ўспрымаць актуальную інфармацыю як на рускай, так і на беларускай мовах.

Такім чынам, аналіз аўдыторыі часопіса і разгляд выкарыстання крэалізаваных тэкстаў з'яўляецца тэарэтычнай асновай для карэкціроўкі структуры часопіснай перыёдыкі для дзяцей на карысць павелічэння беларускамоўных матэрыялаў і павышэння выкарыстання крэалізацыі з мэтай навучання беларускай мове.

Аб'ём працы – 84 старонкі, выкарыстана 87 крыніц. Праца ўтрымлівае адзін дадатак.

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Ключевые слова: билингвизм, креолизованные тексты, детская журналистика, целевая аудитория, детский журнал, медийный контент, интерференция, невербальная информация, вербальная информация, ювенильная журналистика.

Объект исследования: детские журналы “Вясёлка” и “DOMiK”.

Предметом является специфика организации медиаконтента детских журналов “Вясёлка” и “DOMiK” в ситуации билингвизма.

Цель исследования: установить специфику организации Медиаконтент детских журналов “Вясёлка” и “DOMiK” в ситуации государственного билингвизма.

Задачи исследования:

- дать аналитическое описание детской журналистики в современном медиапространстве;
- показать место современной детской журналистики в теории коммуникации;
- определить место детской журналистики в современной системе СМИ;
- выявить типологические черты современных изданий для детей;
- установить функции, коммуникативное назначение и государственную значимость детской журналистики в национальном медиапространстве;
- проследить этапы развития детской журнальной периодики в Беларуси;
- обосновать использование креолизованных текстов как органической составляющей в детских периодических изданиях;
- охарактеризовать явление креолизации на современном этапе исследований;
- мотивировать сложности выбора терминологических номинаций для негомогенных текстов;
- определить способы организации компонентов гетерогенных текстов;
- указать на причины использования креолизации в детском печатном;
- установить особенности использования креолизации в белорусскоязычном детском журнале “Вясёлка”;
- дать характеристику функциональному наполнению креолизованных текстов в журнале “Вясёлка”;
- осмыслить использование креолизации в журнале “Вясёлка” в качестве средства расширения владения детьми белорусским языком;
- исследовать антологию медиапроизводства детских изданий в условиях государственного билингвизма;
- изучить явление билингвизма с точки зрения типологии, источников и онтологических черт;

- установить специфику организации медиаконтента журнала для подростков-билингвов “DOMiK”;
- верифицировать восприятие белорусского языка целевой аудиторией журнала “DOMiK” на речевую компетентность читателей.

Актуальность исследования обусловлена отсутствием работ, объектом которых были бы детские журналы, а предметом – специфика организации контента в условиях государственного билингвизма. Соответственно, в работах отечественных ученых нет четко выраженной парадигмы создания как текстовых, так и креализованных материалов для детей в соответствующих журналах.

Структура магистерской диссертации состоит из содержания, общей характеристики работы, введения, трех глав, заключения, списка литературы, приложения. Первая глава посвящена онтологическим характеристикам детской журналистики, месту детских изданий в системе СМИ, их типологии и функциональному назначению. Кроме того, в первой главе рассмотрено становление детской журнальной периодики в Беларуси, внимание уделяется этапом развития журналов “Вясёлка” и “DOMiK”.

Во второй главе раскрывается сущность понятия креализованные тексты, исследуются способы корреляции компонентов, а также очерчиваются основные причины использования креализованных текстов в детской периодической печати. Отдельно рассматривается использование креализованных текстов в детском журнале “Вясёлка”, а также воздействие креализованных текстов на изучение детьми-билингвов языков.

В третьей главе рассматривается явление билингвизма, а также раскрываются особенности его развития на территории Беларуси. Основной частью является анализ белорусскоязычного контента в билингвальной детском журнале “DOMiK” – стандартные выражения как проявление интерференции, дается общая характеристика белорусскоязычных материалов в журнале. Проведено исследование целевой аудитории журнала в русле восприятия репрезентативных характеристик белорусскоязычных материалов.

Полученные результаты и их новизна: в ходе исследования выявлено, что детская журнальная периодика, которая занимает особое место в системе современных СМИ, в Беларуси развита недостаточно. Особенно это касается белорусскоязычных и двуязычных журналов для детей и подростков. Впервые исследуются единственный белорусскоязычный журнал для школьников “Вясёлка” с точки зрения специфики организации медиаконтента в билингвальной ситуации, двуязычный журнал для детей и родителей “DOMiK” в русле паро- и вербальной организации. Журнал “Вясёлка” активно использует креолизацию компонентов текста, что часто выполняет образовательную

функцию. Высокочастото используется креолизация в целях разъяснений детям малознакомой (не общеупотребительной) лексики белорусского языка.

Журнал “DOMiK” обладает большим потенциалом для размещения белорусскоязычного материала, однако в нем содержится небольшой процент белорусскоязычных текстов (не более 30% на номер). При этом, согласно проведенному опросу, целевая аудитория готова воспринимать актуальную информацию как на русском, так и на белорусском языках.

Объем работы – 84 страницы, использовано 87 источников. Работа содержит одно приложение.

COMMON CHARACTERISTIC OF THE WORK

Keywords: bilingualism, creolized texts, children's journalism, target audience, children's magazine, media content, interference, non-verbal information, verbal information, juvenile journalism.

Object of the study: children's magazines “Vyazelka” and “DOMiK”.

The subject of the study is the specifics of organizing the media content of children's magazines “Vyazelka” and “DOMiK” in the situation of bilingualism.

The purpose of the study: to establish the specifics of the organization Media content of children's magazines “Vyazelka” and “DOMiK” in the situation of state bilingualism.

Objectives of the study:

- give an analytical description of children's journalism in the modern media space;
- show the place of modern children's journalism in communication theory;
- determine the place of children's journalism in the modern media system;
- identify the typological features of modern publications for children;
- to establish the functions, the communicative purpose and the state significance of children's journalism in the national media space;
- to trace the stages of development of journalism for children in Belarus;
- justify the use of creolized texts as an organic component in children's periodicals;
- to characterize the phenomenon of creolization at the present stage of research;
- to motivate the difficulty of choosing terminological nominations for inhomogeneous texts;
- determine the ways of organizing the components of heterogeneous texts;
- indicate the reasons for using kraalizatsyi in children's print;
- to establish the peculiarities of using kraalizatsyi in the Belarusian-language children's magazine “Vyazelka”;
- to give a description of the functional content of the creativized texts in the magazine “Vyazelka”;
- to comprehend the use of kraalizatsyi in the magazine “Vyazelka” as a means of expanding the knowledge of children in the Belarusian language;
- explore the anthology of the media production of children's publications in the context of state bilingualism;
- to study the phenomenon of bilingualism from the point of view of typology, sources and ontological features;
- establish the specifics of organizing media content of the magazine for teenagers-bilinguals “DOMiK”;

- Verify the perception of the Belarusian language by the target audience of the magazine “DOMiK” on the speech competence of readers.

The relevance of the study is due to the lack of work, the object of which would be children's magazines, and the subject is the specifics of content organization in the context of state bilingualism. Accordingly, in the works of domestic scientists there is no clearly defined paradigm of creating both textual and crazed materials for children in the relevant journals.

The structure of the master's thesis consists of content, general description of the work, introduction, three chapters, conclusion, list of references, applications. The first chapter is devoted to the ontological characteristics of children's journalism, the place of children's publications in the media system, their typology and functional purpose. In addition, in the first chapter, the formation of children's magazine periodicals in Belarus is considered, attention is paid to the development stage of the magazines “Vyaselka” and “DOMiK”.

The second chapter reveals the essence of the concept of creativized texts, explores ways of correlating components, and outlines the main reasons for the use of creaved texts in children's periodicals. Separately, the use of krealisavannyh texts in the children's magazine “Vyaselka”, as well as the impact of krealisvavanyh texts on the study of children-bilingual languages.

The third chapter discusses the phenomenon of bilingualism, and also reveals the peculiarities of its development on the territory of Belarus. The main part is the analysis of the Belarusian-language content in the bilingual children's magazine “DOMiK” - standard expressions as an expression of interference, gives a general description of the Belarusian-language materials in the journal. A study of the target audience of the journal in line with the perception of representative Belarusian language materials was conducted.

The results obtained and their novelty: the study revealed that children's magazine periodicals, which occupy a special place in the system of modern media, are not sufficiently developed in Belarus. This is especially true of Belarusian-language and bilingual magazines for children and adolescents. For the first time, the only Belarusian-language magazine for schoolchildren “Vyazelka” is investigated from the point of view of the specifics of organizing media content in a bilingual situation, a bilingual magazine for children and parents “DOMiK” in the framework of the steam and verbal organization. The magazine "Vyaselka" actively uses the creolization of text components, which often performs an educational function. Creolization is used for high-frequency purposes in order to explain to children of the unfamiliar (not commonly used) vocabulary of the Belarusian language.

The magazine “DOMiK” has a great potential for placing Belarusian-language material, but it contains a small percentage of Belarusian-language texts (no more

than 30% per number). At the same time, according to the survey, the target audience is ready to accept relevant information in both Russian and Belarusian languages.

The amount of work 84 pages, applied 87 sources. Work contains one application.